

7 Автор

Граф М.А. — эксперт отдела науки Проекта «Передача технологий и проведение институциональной реформы в секторе здравоохранения Республики Казахстан» по компоненту С 1 «Реформа медицинского образования и науки»

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі

ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Қосымша білім беру

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР КЕЗІНДЕГІ АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАНЫС ЖӘНЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖӘРДЕМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

**МЕЙІРБИКЕ ІСІ
ЕМДЕУ ІСІ
АКУШЕРИЯЛЫҚ ІС
ЗЕРТХАНАЛЫҚ ДИАГНОСТИКА
ГИГИЕНА ЖӘНЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЯ
ФАРМАЦИЯ**

мамандықтарына арналған

Астана 2011

АЛҒЫ СӨЗ

1 Медицина білімі мен ғылымының инновациялық технологиялар Республикалық орталығы **ӘЗІРЛЕГЕН ЖӘНЕ ЕНГІЗГЕН**

2 АЛҒАШ РЕТ ЕНГІЗІЛДІ

3 **ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ** «Мейірбике ісі», «Емдеу ісі», «Акушериялық іс», «Зертханалық диагностика», «Гигиена және эпидемиология», «Фармация» мамандықтары бойынша 2009 ж. Мемлекеттік қосымша білім беру стандартына сәйкес әзірленген

4 **ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ** Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2011 жылғы 26 қазандағы №734 бұйрығымен бекітілген

7. В.Ф. Козлов. Справочник по радиационной безопасности.— М.:»Энергоиздат», 1991.

8. В.А. Саечников, В.М. Зеленкевич. Основы радиационной безопасности. Учебное пособие для вузов. — Мн.: БГУ, 2002.

6 Список рекомендуемой литературы

6.1 Основная литература:

15. Закон Республики Казахстан «О чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера» 05.07.1996 N 19-I
16. Закон Республики Казахстан «О пожарной безопасности» от 22 ноября 1996 г. N 48
17. Закон Республики Казахстан «Об аварийно-спасательных службах и статусе спасателей» от 27 марта 1997 г. N 87-I
18. Закон Республики Казахстан «О гражданской обороне» от 7 мая 1997 г. N 100
19. Закон Республики Казахстан «О радиационной безопасности населения» от 23.04.1998 N 219-I
20. Закон Республики Казахстан «О государственном материальном резерве» от 27 ноября 2000 года №106-II
21. Закон Республики Казахстан «О промышленной безопасности на опасных производственных объектах» т 3 апреля 2002 года N 314
22. Закон Республики Казахстан «О чрезвычайном положении» от 8 февраля 2003 года №387-II
23. Постановление Правительства РК «О Концепции предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера и совершенствования государственной системы управления в этой области» от 23 ноября 2005 года N 1154
24. Закон Республики Казахстан «О борьбе с терроризмом» от 13 июля 1999 года №416-I
25. О государственной системе предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций в Республике Казахстан: информационно – справочное пособие/ С.К.Абдрахманов// Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.- 276 стр.
26. Сборник нормативных правовых актов о чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера. Законы Республики Казахстан / Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.-169с.
27. Сборник нормативных правовых актов о чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера. Постановления Правительства Республики Казахстан, I-II часть / Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.-332 с.
28. Инструкция по организации и ведению гражданской обороны Республики Казахстан. – МЧС РК. – 2008. – 180с.

6.2 Дополнительная литература:

5. В.В. Денисов, И.А. Денисова, В.В. Гутенев, О.И. Монтивина. Безопасность жизнедеятельности. Защита населения и территорий при чрезвычайных ситуациях. Учебное пособие. — Ростов-на-Дону, «Март», 2003.
6. А. Ильин. Школа выживания при авариях и стихийных бедствиях. — М.: ЭКС-МО, 2003.

МАЗМҰНЫ

1. Түсіндірме жазба
2. Пән сағаттарының бөлінуі
3. Қайта даярлау пәндерінің тақырыптық жоспарының үлгісі мен мазмұны
 - 3.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі.
 - 3.2 Практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі мен мазмұны
 - 3.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысының (ТӨЖ) тақырыптық жоспарының үлгісі
4. Оқу және оқыту әдістері
5. Клиникалық база
6. Ұсынылатын әдебиеттердің тізімі
7. Авторлар.

Бұл үлгілік оқу бағдарламасын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің рұқсатынсыз көбейтуге және таратуға болмайды.

1 Түсіндірме жазба

Қазіргі заманда табиғи, техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар мен әлеуметтік қауіпті құбылыстар әр адамның өмірінде кездесетін объективтік шындыққа айналды. Олар адам өмірі мен денсаулығына қауіп төндіреді, қоршаған орта мен қоғамға орасан зор зиянын тигізеді. Бүгінгі таңда қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселесі әр адамның, қоғам мен мемлекеттің маңызды қажеттіліктерінің біріне айналды.

Соңғы онжылдықтар әлемде зиянды өндірісті кеңінен пайдаланатын ірі өнеркәсіптік аудандардың жедел өндірістік өсуімен, табиғи қорларды қарқынды түрде игерумен, қалалардың өсуімен және шектеулі аумақтарда, ішінара қауіпті аумақтарда халықтың тығыз орналасуымен сипатталады. Мұның бәрі экономикалық, әлеуметтік және экологиялық тұрғыдан жағымсыз салдарға алып келетін жол апаттарының, апатты жағдайлар мен зілзаланың пайда болу ықтималдығын арттырады.

Қазақстан төтенше жағдайлардың бүкіләлемдік заңдылықтарынан шет қалмайды. Республиканың әртүрлі табиғи жағдайлары оның табиғи апаттарға, яғни күшті су тасқыны, қар көшкін және сел, температураның күрт төмендеуі, құрғақшылық, өзен сағаларындағы және Каспий теңізінің жағалауындағы су тасқыны, судың жайылуы мен мұздың еруі, орман және дала өрттеріне бейімділігін көрсетеді. Негізгі қорлардың, өндірістік ғимараттар мен құрылыстардың, көліктің қозғалыс құрамы мен инфрақұрылымының ескіруі мен тозуы, мұнай және газ кен орындарын, басқа да табиғи ресурстарды әзірлеу мен игерудің интенсификациясы, көмірсутегі шикізаты мен олардың қайта өңделген өнімдерін тасымалдау көлемінің артуы техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың жағымсыз ықпалының өсуіне нақты алғышарттар болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес экологиялық жағдайдың нашарлауы, табиғи апаттар мен табиғи, техногенді сипаттағы басқа да төтенше жағдайлар, эпидемиялар мен эпизоотиялар ұлттық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторлар ретінде қарастырылады.

Қазақстан Республикасының халқын, қоршаған ортасы мен шаруашылық объектілерін зілзаладан, жол апаттары мен апатты жағдайлардан қорғау және олардың салдарын жою мемлекеттік саясаттың басым саласы болып табылады.

Денсаулық сақтау қызметі – шұғыл жағдайлар кезінде төтенше әрекет ету жүйесінің бір бөлігі. Шұғыл медициналық жәрдем – ТЖ кезінде зардап шеккендердің (науқастардың) өмірін сақтап қалу, олардың денсаулық жағдайының нашарлауының алдын алу және жедел қалпына келтіруге бағытталған емдік-профилактикалық шаралар кешені.

Денсаулық сақтау жүйесінің қызметкерлері жол апаттары, апатты жағдайлар мен зілзала қауіп төндірген және орын алған кезде әрекет ету, төтенше жағдайлар салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру негіздері және шұғыл жағдайлар орын алған кездегі денсаулық сақтау мекемелерінің жұмысы бойынша білім мен машыққа ие болуы тиіс.

Бұл үлгілік оқу бағдарламасы төтенше жағдайлар кезіндегі азаматтық қорғаныс және медициналық жәрдемді ұйымдастыру мәселелері аясында «Мейірбике ісі»,

1	Медицинские средства индивидуальной защиты. Содержание, назначение и порядок применения. Индивидуальные противохимические пакеты. Назначение и порядок пользования ими.
2	Санитарно – гигиенические и противоэпидемические мероприятия в комплексе медицинской защиты населения при чрезвычайных ситуациях.
3	Организация неотложной медицинской помощи населению при чрезвычайных ситуациях

4 Методы обучения и преподавания

Лекции: обзорные, проблемные.

Семинары и практические занятия: работа в малых группах, решение ситуационных задач, участие в ролевых играх, мозговой штурм, дискуссии, презентации, обратная связь.

Самостоятельная работа слушателя (СРС): письменное выполнение индивидуальных заданий, составление кейсов, алгоритмов, работа в малых группах с модерацией преподавателя.

5 Клиническая база

Региональные Центры медицинских катастроф Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан

4	Организация работы учреждений здравоохранения в условиях возникновения экстремальных ситуаций	Характеристика возможных чрезвычайных ситуаций в учреждениях здравоохранения. Мероприятия по повышению устойчивости функционирования медицинских организаций в чрезвычайных ситуациях. Мероприятия по предупреждению и ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций в медицинских учреждениях здравоохранения.
5	Действие медицинского персонала в условиях ГО и ЧС	Организация работы персонала больницы в чрезвычайных ситуациях. Особенности организации оказания медицинской помощи в чрезвычайных ситуациях.

3.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)

№	Тема	Содержание
Чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера, возможные на территории Республики Казахстан и их последствия. Основные принципы и способы защиты населения в чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени.		
1	Виды и характеристики источников чрезвычайных ситуаций. Поражающие факторы источников чрезвычайных ситуаций	
2	Опасные ситуации, связанные с массовыми беспорядками и террористическими актами. Действия населения при угрозе или возникновении подобных чрезвычайных ситуаций	
3	Опасные ситуации социально-бытового и криминогенного характера. Действия населения при угрозе или возникновении чрезвычайных ситуаций социально-бытового или криминогенного характера	
4	Опасности военного характера и присущие им особенности. Поражающие факторы ядерного, химического, бактериологического и обычного оружия	
5	Массовые инфекционные заболевания людей, сельскохозяйственных животных и растений. Основные пути передачи инфекции и их характеристика. Противоэпидемические и санитарно-гигиенические мероприятия в очаге бактериального заражения. Организация и проведение режимных и карантинных мероприятий.	
6	Средства индивидуальной защиты в системе гражданской обороны (средства защиты органов дыхания, кожи, медицинские средства защиты).	
Организация медико-санитарного обеспечения населения при ликвидации чрезвычайных ситуаций		

«Акушериялық іс», «Емдеу ісі», «Зертханалық диагностика», «Гигиена және эпидемиология», «Фармация» мамандықтары бойынша орта білімді медицина қызметкерлерін қайта даярлау және біліктілігін арттыру мақсатында Мемлекеттік қосымша білім беру стандартына сәйкес әзірленген.

Үлгілік оқу бағдарламасындағы пән азаматтық қорғаныстың негізгі бөлімдеріне, Қазақстан Республикасындағы төтенше жағдайлардың алдын алу мен жою жүйесінің негізгі аспектілеріне, төтенше жағдайлардың салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру негіздеріне арналған.

Пәннің мақсаты:

Төтенше жағдайлар салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру бойынша кәсіптік мәселелерді шешу мақсатында және шұғыл жағдайлар орын алған кездегі денсаулық сақтау мекемелерінің жұмысы үшін денсаулық сақтау жүйесі мамандарын қайта даярлау және біліктілігін арттыру.

Пәннің міндеттері:

- төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесінің және азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымымен, міндеттерімен, функцияларымен және мүмкіндіктерімен таныстыру;
- Қазақстан Республикасына тән төтенше жағдайлар, олардың адам денсаулығы мен өміріне, экономика мен табиғи ортаға әсер ететін ықтимал салдары туралы түсінік беру;
- Қазақстан Республикасындағы табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде медициналық-санитариялық шараларды ұйымдастыру негіздерімен таныстыру;
- қауіпті және төтенше жағдайларды алдын ала болжау және оларға қарсы тиісінше әрекет ету машықтарын үйрету.

Білім берудің түпкілікті нәтижелері

Пәнді оқу нәтижесінде тыңдарман:

- Қазақстан Республикасындағы азаматтық қорғаныс жүйесінің негіздерін;
- Қазақстан Республикасының азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау саласындағы заңнама негіздерін;
- Қазақстан Республикасына тән төтенше жағдайларды, олардың адам денсаулығы мен өміріне, экономика мен табиғи ортаға әсер ететін ықтимал салдарын;
- Қазақстан Республикасындағы табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде медициналық-санитариялық шараларды ұйымдастыру негіздерін;
- азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар кезіндегі медициналық мекемелер жұмысының ерекшеліктерін;
- азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар кезіндегі медицина қызметкерлері әрекетінің алгоритмін білуі тиіс.

Тындарман:

- төтенше жағдайлар кезінде саналы әрекет етуді және тиісінше шешімдер қабылдауды;
- төтенше жағдайлар кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету жұмыстарын ұйымдастыру;
- табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар нәтижесінде туындаған қауіп-қатерден және өрттен қорғаудың негізгі шараларын орындауды үйреніп алуы қажет.

Тындарман:

- төтенше жағдайлар кезінде дұрыс баға беру мен соған сәйкес саналы әрекет етуге және тиісінше шешімдер қабылдауға машықтануы қажет.

Тындарман келесі біліктіліктерге не болуы қажет:

- Қазақстан Республикасындағы табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде медициналық-санитариялық шараларды тиімді ұйымдастырудың және азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлар кезіндегі медициналық мекемелер жұмысының заңнамасы мен құқығы саласында.

2 Негізгі пән сағаттарының бөлінуі (міндетті компонент)

Пән	Аудиториялық сағаттар			ТӨЖ
	Барлығы	Дәрістер	Практикалық сабақтар	
Төтенше жағдайлар кезіндегі азаматтық қорғаныс және медициналық жәрдемді ұйымдастыру	18	4	10	4

3 Негізгі пәннің тақырыптық жоспарының үлгісі және мазмұны

3.1 Дәрістердің тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Мазмұны
	Төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесі. Азаматтық қорғаныс күштері, олардың құрамы, тағайындалуы мен қолданылу тәртібі.	
1	Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясат негіздері.	
2	Төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесі. Азаматтық қорғаныс.	

		снабжение, теплоснабжение. Причины возникновения чрезвычайных ситуаций техногенного характера и их возможные последствия. Действия человека в случае угрозы или возникновения чрезвычайных ситуаций техногенного характера.
4	Радиационная безопасность. Мероприятия по радиационной защите.	Источники ионизирующих излучений. Воздействие ионизирующих излучений на человека и биосферу. Основные принципы, критерии и нормы радиационной безопасности. Понятие о дозе и мощности дозы радиоактивного излучения. Безопасные дозы облучения. Способы защиты человека от радиации. Ликвидация последствий радиоактивного загрязнения территорий. Законодательство Республики Казахстан в области радиационной безопасности населения.
Организация медико-санитарного обеспечения населения при ликвидации чрезвычайных ситуациях		
1	Организация и основа деятельности службы медицины катастроф	Принципы организации и задачи службы медицины катастроф. Задачи и организация медицинской службы ГО.
2	Организация лечебно – эвакуационного обеспечения населения в ЧС	Условия, определяющие систему лечебно – эвакуационного обеспечения. Сущность системы лечебно – эвакуационного обеспечения. Основы организации лечебно – эвакуационного обеспечения. Основы медицинской сортировки пораженных (больных) в условиях ЧС. Организация работы этапов медицинской эвакуации в зоне (районе) ЧС.
3	Медико – санитарное обеспечение при ликвидации последствий ЧС техногенного и природного характера	Медико-санитарное обеспечение при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций техногенного (антропогенного) характера. Медико-санитарное обеспечение при ликвидации последствий химических аварий, радиационных аварий. Медико-санитарное обеспечение в чрезвычайных ситуациях на транспортных и дорожно-транспортных объектах, при взрывах и пожарах. Медико-санитарное обеспечение при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций природного характера (стихийных бедствий). Основы организации медико-санитарного обеспечения при ликвидации последствий землетрясений

Чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера, возможные на территории Республики Казахстан и их последствия. Основные принципы и способы защиты населения в чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени		
1	Общие признаки и классификация чрезвычайных ситуаций. Чрезвычайные ситуации, характерные для Республики Казахстан.	Понятие чрезвычайной ситуации. Классификация чрезвычайных ситуаций в зависимости от сферы их возникновения, характера явлений и процессов, масштаба возможных последствий и других факторов. Общие признаки чрезвычайных ситуаций: наличие или угроза гибели людей или значительное нарушение условий их жизнедеятельности; причинение экономического ущерба; значительное ухудшение состояния окружающей среды. Чрезвычайные ситуации, характерные для Республики Казахстан.
2	Чрезвычайные ситуации природного характера. Меры безопасности при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций природного характера.	Понятие о чрезвычайных ситуациях природного характера. Чрезвычайные ситуации, связанные с опасными геологическими явлениями (землетрясения, обвалы и осыпи), метеорологическими явлениями (сильный ветер, сильные пылевые бури, ливень, сильные метели, снегопад, гололед, мороз, жара, туман) и чрезвычайные ситуации гидрологического происхождения (высокий уровень воды при половодьях или дождевых паводках; повышение уровня грунтовых вод (подтопления)). Причины возникновения и возможные последствия чрезвычайных ситуаций природного характера. Меры безопасности при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций природного характера.
3	Чрезвычайные ситуации техногенного характера. Меры безопасности при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций техногенного характера.	Понятие о чрезвычайных ситуациях техногенного характера. Транспортные аварии (катастрофы): на железнодорожном, автомобильном, воздушном и морском (речном) транспорте. Пожары, неспровоцированные взрывы или их угроза. Аварии с выбросом опасных химических, радиоактивных, биологических веществ: очаги заражения, воздействие опасных веществ на организм человека, средства и способы защиты при аварии с выбросом опасных химических, радиоактивных и биологических веществ. Внезапное разрушение зданий и сооружений. Аварии на инженерных сетях и сооружениях жизнеобеспечения: водоснабжение, канализация, газоснабжение, электро

3	Азаматтық қорғаныс күштері, олардың құрамы, тағайындалуы мен қолданылу тәртібі.
Қазақстан Республикасы аумағындағы табиғи және техногенді сипаттағы ықтимал төтенше жағдайлар және олардың салдары. Бейбіт және соғыс жағдайында орын алған төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғаудың негізгі принциптері мен тәсілдері.	
1	Төтенше жағдайлардың жалпы белгілері мен жіктемесі. Қазақстан Республикасына тән төтенше жағдайлар.
2	Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар. Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі қауіпсіздік шаралары.
Төтенше жағдайлар салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру	
1	Апаттар медицинасы жұмысының ұйымдастырылуы және қызмет ету негізі
2	ТЖ кезінде халықты емдік-эвакуациялық қамсыздандыруды ұйымдастыру
3	Табиғи және техногенді сипаттағы ТЖ салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру

2.2 Семинарлар мен практикалық сабақтардың тақырыптық жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Мазмұны
Төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесі. Азаматтық қорғаныс күштері, олардың құрамы, тағайындалуы мен қолданылу тәртібі		
1	Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясат негіздері.	Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясат негіздері. Қазақстан Республикасының азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар кезінде халық пен аумақты қорғау саласындағы заңнама негіздері.
2	Төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесі. Азаматтық қорғаныс.	Қазіргі кездегі азаматтық қорғаныстың рөлі мен негізгі міндеттері. Азаматтық қорғанысты ұйымдастырудың негізгі принциптері.
3	Азаматтық қорғаныс күштері, олардың құрамы, тағайындалуы мен қолданылу тәртібі.	Төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жоюдың мемлекеттік жүйесі (ТЖМС), оның құрылымы, мақсаттары мен міндеттері. Күштердің құрылу принциптері, құрамы мен құралдары және төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жою саласындағы міндеттерін орындау тәртібі.

Қазақстан Республикасы аумағындағы табиғи және техногенді сипаттағы ықтимал төтенше жағдайлар және олардың салдары. Бейбіт және соғыс жағдайында орын алған төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғаудың негізгі принциптері мен тәсілдері.		
1	Төтенше жағдайлардың жалпы белгілері мен жіктелімі. Қазақстан Республикасына тән төтенше жағдайлар.	Төтенше жағдайлар түсінігі. Төтенше жағдайлардың орын алу аясы, пайда болу сипаты мен процестері, ықтимал салдарының масштабы мен өзге де факторларға байланысты жіктелімі. Төтенше жағдайлардың жалпы белгілері: адам апатының болуы немесе өміріне қауіп төндіруі немесе олардың тіршілік әрекетінің айтарлықтай бұзылуы; экономикалық зардап әкелуі; қоршаған орта жағдайының айтарлықтай нашарлауы. Қазақстан Республикасына тән төтенше жағдайлар.
2	Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар. Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі қауіпсіздік шаралары.	Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар ұғымы. Қауіпті геологиялық (жер сілкінісі, опырылып құлау және шөгінділер), метеорологиялық (күшті жел, күшті шаңды дауыл, нөсер, күшті боран, қар басу, көк тайғақ, аяз, ыстық, тұман) құбылыстарға байланысты және гидрологиялық (судың тасуы немесе жанбыр тасқыны кезіндегі судың жоғары деңгейі; жер астындағы су деңгейінің артуы (мұздың еруі)) сипаттағы төтенше жағдайлар. Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлардың орын алу себептері мен ықтимал салдары. Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі қауіпсіздік шаралары.
3	Техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар. Техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі қауіпсіздік шаралары.	Техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар ұғымы. Көлік апаттары (апатты жағдайлар): теміржол, автомобиль, әуе және теңіз (өзен) көліктерінде. Өрттер, кенеттен болған жарылыстар немесе олардың қауіпі. Нәтижесінде қауіпті химиялық, радиоактивті, биологиялық заттар пайда болатын апаттар: зардап ошақтары, қауіпті заттардың адам организмне әсері, нәтижесінде қауіпті химиялық, радиоактивті, биологиялық заттар пайда болатын апаттар кезіндегі қорғаныс құралдары мен тәсілдері. Ғимараттар мен құрылыстардың кенеттен бұзылуы. Тіршілік қажеттіліктерін қамтамасыз ететін инженерлік желілер мен құрылыстардағы апаттар: сумен қамтамасыз ету, канализация, газбен, электрмен, жылумен қамтамасыз ету.

Чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера, возможные на территории Республики Казахстан и их последствия. Основные принципы и способы защиты населения в чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени.	
1	Общие признаки и классификация чрезвычайных ситуаций. Чрезвычайные ситуации, характерные для Республики Казахстан.
2	Чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера. Меры безопасности при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций природного характера.
Организация медико-санитарного обеспечения населения при ликвидации чрезвычайных ситуаций	
1	Организация и основа деятельности службы медицины катастроф
2	Организация лечебно – эвакуационного обеспечения населения в ЧС
3	Медико – санитарное обеспечение при ликвидации последствий ЧС техногенного и природного характера

3.2 Примерный тематический план семинаров и практических занятий

№	Тема	Содержание
Государственная система предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Силы гражданской обороны, их состав, предназначение и порядок применения		
1	Основы государственной политики в области гражданской обороны.	Основы государственной политики в области гражданской обороны. Законодательные основы в области защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций и гражданской обороны Республики Казахстан.
2	Государственная система предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Гражданская оборона.	Роль и основные задачи гражданской обороны в современных условиях. Общие принципы организации гражданской обороны.
3	Силы гражданской обороны, их состав, предназначение и порядок применения.	Государственная система предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций (ГСЧС), ее структура, цели и задачи. Принципы построения, состав сил и средств, порядок выполнения задач в области предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций.

Уметь:

- правильно действовать в условиях чрезвычайных ситуаций и принимать соответствующие решения;
- организовывать работу по обеспечению безопасности в чрезвычайных ситуациях;
- выполнять основные мероприятия защиты от опасностей, возникающих от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, а также в случае пожара;

Владеть навыками:

- оценивать и правильно действовать в условиях чрезвычайных ситуаций и принимать соответствующие решения.

Обладать набором компетенций

- в области законодательства и права, эффективной организации медико – санитарных мероприятий в чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера Республики Казахстан и работы медицинских учреждений в условиях гражданской обороны и чрезвычайных ситуациях.

1 Распределение часов базовой дисциплины (обязательный компонент)

Дисциплина	Аудиторные часы			СРС
	всего	лекции	практические занятия	
Гражданская оборона и организация медицинской помощи при чрезвычайных ситуациях	18	4	10	4

3 Примерный тематический план и содержание базовой дисциплины

3.1 Примерный тематический план лекций

№	Тема	Содержание
Государственная система предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Силы гражданской обороны, их состав, предназначение и порядок применения.		
1	Основы государственной политики в области гражданской обороны.	
2	Государственная система предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Гражданская оборона.	
3	Силы гражданской обороны, их состав, предназначение и порядок применения.	

		Техногенді сипаттағы төтенше жағдайлардың орын алу себептері мен ықтимал салдары. Техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі адамның іс-әрекеті.
4	Радиациялық қауіпсіздік. Радиациялық қорғаныс бойынша шаралар.	Иондық сәулелену көздері Иондық сәулеленудің адам мен биосфераға әсері. Радиациялық қауіпсіздік принциптері, критерийлері мен нормалары. Радиоактивті сәулелену дозасы мен оның қуаттылығы туралы түсінік. Сәулеленудің қауіпсіз дозалары. Адамның радиациядан қорғану тәсілдері. Аумақтың радиоактивті ластануының салдарын жою. Қазақстан Республикасының халықтың радиациялық қауіпсіздігі саласындағы заңнамасы.
Төтенше жағдайлар салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру		
1	Апаттар медицинасы жұмысының ұйымдастырылуы және қызмет ету негізі	Апаттар медицинасы жұмысының ұйымдастырылу принциптері және қызмет ету міндеттері. АҚ медициналық қызметінің міндеттері мен ұйымдастырылуы.
2	ТЖ кезінде халықты емдік-эвакуациялық қамсыздандыруды ұйымдастыру	Емдік-эвакуациялық қамсыздандыру жүйесін анықтайтын жағдайлар. Емдік-эвакуациялық қамсыздандыру жүйесінің маңыздылығы. Емдік-эвакуациялық қамсыздандыруды ұйымдастыру негіздері. ТЖ кезінде зардап шеккендерді (науқастарды) медициналық іріктеу. ТЖ аймағындағы (ауданындағы) медициналық эвакуация кезеңдерінің жұмысын ұйымдастыру.
3	Техногенді және табиғи сипаттағы ТЖ салдарын жою кезінде медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру	Техногенді (антропогенді) сипаттағы ТЖ салдарын жою кезіндегі медициналық-санитариялық қамсыздандыру. Химиялық және радиациялық апаттардың салдарын жою кезіндегі медициналық-санитариялық қамсыздандыру. Көлік және жол-көлік апаттары, жарылыс пен өрт кезінде орын алған төтенше жағдайлардағы медициналық-санитариялық қамсыздандыру. Табиғи сипаттағы (зілзала) төтенше жағдайлардың салдарын жою кезіндегі медициналық-санитариялық қамсыздандыру. Жер сілкінісі салдарын жою кезінде медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру негіздері.

4	Шұғыл жағдайлар орын алған кезде денсаулық сақтау мекемелерінің жұмысын ұйымдастыру	Денсаулық сақтау мекемелеріндегі ықтимал төтенше жағдайлардың сипаттамасы. Төтенше жағдайлар кезіндегі медициналық ұйымдар қызметінің тұрақтылығын арттыру бойынша шаралар. Денсаулық сақтау мекемелеріндегі ықтимал төтенше жағдайлардың алдын алу мен салдарын жою шаралары.
5	АҚ және ТЖ кезіндегі медицина қызметкерлерінің әрекеті	Төтенше жағдайлар кезінде аурухана қызметкерлерінің жұмысын ұйымдастыру. Төтенше жағдайлар кезінде медициналық жәрдем көрсетуді ұйымдастыру ерекшеліктері.

3.3 Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ) жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Мазмұны
Қазақстан Республикасы аумағындағы табиғи және техногенді сипаттағы ықтимал төтенше жағдайлар және олардың салдары. Бейбіт және соғыс жағдайында орын алған төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғаудың негізгі принциптері мен тәсілдері		
1	Төтенше жағдайлар көзінің түрлері мен сипаттамасы. Төтенше жағдайлар көзінің зиянды факторлары.	
2	Бұқаралық тәртіпсіздік пен лаңкестік әрекеттерге байланысты қауіпті жағдайлар. Осыған ұқсас төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі халықтың әрекеті.	
3	Әлеуметтік-тұрмыстық және қылмыстық сипаттағы қауіпті жағдайлар. Әлеуметтік-тұрмыстық және қылмыстық сипаттағы төтенше жағдайлар қауіп төндірген және орын алған кездегі халықтың әрекеті.	
4	Әскери сипаттағы қауіптер мен оларға тән ерекшеліктер. Ядролық, химиялық, бактериологиялық және кәдімгі қарудың зиянды факторлары.	
5	Халықтың, ауыл шаруашылығы жануарлары мен өсімдіктерінің жаппай жұқпалы аурулары. Инфекция берілуінің негізгі жолдары мен олардың сипаттамасы. Бактериялық зақымдану ошағындағы эпидемияға қарсы және санитариялық-гигиеналық шаралар. Тәртіптік және карантиндік шараларды ұйымдастыру мен өткізу.	
6	Азаматтық қорғаныс жүйесіндегі жеке қорғаныс құралдары (тыныс алу органдарын, теріні қорғау құралдары, медициналық қорғаныс құралдары).	
Төтенше жағдайлар салдарын жою кезінде халықты медициналық-санитариялық қамсыздандыруды ұйымдастыру		

Настоящая типовая учебная программа разработана в соответствии с Государственным стандартом дополнительного образования для переподготовки и повышения квалификации средних медицинских работников по специальностям «Сестринское дело», «Акушерское дело», «Лечебное дело», «Лабораторная диагностика», «Гигиена и эпидемиология» и «Фармация» по вопросам гражданской обороны и организации медицинской помощи при чрезвычайных ситуациях.

В типовой учебной программе дисциплина включает основные разделы гражданской обороны, ключевые аспекты системы предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций в Республике Казахстан и основы организации медико – санитарного обеспечения населения при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций.

Цель дисциплины:

Переподготовка и повышение квалификации специалистов системы здравоохранения для решения профессиональных задач по организации медико – санитарного обеспечения населения при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций и работы учреждений здравоохранения в условиях возникновения экстремальных ситуаций.

Задачи дисциплины:

- ознакомиться со структурой, задачами, функциями и возможностями государственной системы предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций и системы гражданской обороны;
- дать видение о чрезвычайных ситуациях, характерных для Республики Казахстан, их возможные последствия для здоровья и жизни людей, экономики и природной среды;
- ознакомить с основами организации медико – санитарных мероприятий в чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера Республики Казахстан;
- выработка умений предвидеть опасные и чрезвычайные ситуации и адекватно противодействовать им.

Конечные результаты обучения

В результате изучения дисциплины слушатель должен

Знать:

- основы системы гражданской обороны в Республике Казахстан;
- основы законодательства Республики Казахстан в области гражданской обороны и защиты населения в чрезвычайных ситуациях;
- о чрезвычайных ситуациях, характерных для Республики Казахстан, их возможные последствия для здоровья и жизни людей, экономики и природной среды;
- основы организации медико – санитарных мероприятий в чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера Республики Казахстан;
- особенности работы медицинских учреждений в условиях гражданской обороны и чрезвычайных ситуаций;
- алгоритм действий медицинского персонала в условиях гражданской обороны и чрезвычайных ситуаций;

1 Пояснительная записка

В современном мире чрезвычайные ситуации природного, техногенного характера и опасные социальные явления стали объективной реальностью в процессе жизнедеятельности каждого человека. Они несут угрозу его жизни и здоровью, наносят огромный ущерб окружающей природной среде и обществу. В настоящее время вопросы обеспечения безопасности стали одной из насущных потребностей каждого человека, общества и государства.

Последние десятилетия характеризуются в мире ускоренным индустриальным ростом крупных промышленных регионов с широким использованием вредных производств, интенсивным освоением природных ресурсов, развитием городов и высокой концентрацией населения на ограниченных территориях, зачастую в зонах риска. Все это приводит к повышению вероятности возникновения аварий, катастроф и стихийных бедствий с негативными экономическими, социальными и экологическими последствиями.

Казахстан не является исключением общемировых закономерностей возникновения чрезвычайных ситуаций. Различные природные условия республики predispose подверженностью природным катастрофам, таким как сели, оползни и лавины, резкие понижения температуры, засухи, наводнения, затопления и подтопления по руслу рек и в прибрежной зоне Каспийского моря, лесные и степные пожары. Старение и износ основных фондов, производственных зданий и сооружений, подвижного состава и инфраструктуры на транспорте, интенсификация разработки и освоения нефтяных и газовых месторождений, других природных ресурсов, возрастающие объёмы транспортировки углеводородного сырья и продуктов его переработки создают реальные предпосылки для возрастания негативной роли чрезвычайных ситуаций техногенного характера.

В соответствии с законодательством Республики Казахстан резкое ухудшение экологической ситуации, стихийные бедствия и иные чрезвычайные ситуации природного и техногенного характера, эпидемии и эпизоотии отнесены к угрозам национальной безопасности.

Защита населения, окружающей среды и объектов хозяйствования от стихийных бедствий, аварий и катастроф и ликвидации их последствий в Республике Казахстан являются приоритетной областью государственной политики.

Службы здравоохранения являются составной частью системы чрезвычайного реагирования при экстремальных ситуациях. Экстренная медицинская помощь - комплекс лечебно-профилактических мероприятий, осуществляемых в ЧС для сохранения жизни пораженных (больных), предупреждения осложнений и быстрее восстановления их здоровья.

Работники системы здравоохранения должны иметь знания и умения по проведению действий при угрозе и возникновении аварий, катастроф и стихийных бедствий, основам организации медико – санитарного обеспечения населения при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций и работы учреждений здравоохранения в условиях возникновения экстремальных ситуаций.

1	Медициналық жеке қорғаныс құралдары. Құрамы, тағайындалуы мен қолданылу тәртібі. Химияға қарсы жеке пакеттер. Олардың тағайындалуы мен пайдалану тәртібі
2	Төтенше жағдайлар кезінде халықты медициналық қорғау кешенінің санитариялық-гигиеналық және эпидемияға қарсы шаралары.
3	Төтенше жағдайлар кезінде халыққа медициналық шұғыл жәрдем көрсетуді ұйымдастыру.

4 Оқу және оқыту әдістері

Дәрістер: шолу, проблемалық.

Семинарлар мен практикалық сабақтар: шағын топтарда жұмыс істеу, оқиғалық тапсырмаларды шешу, рөлдік ойындарға қатысу, ойлау қабілетін дамыту, пікірталастар, презентациялар, кері байланыс.

Тыңдарманның өзіндік жұмысы (ТӨЖ): жеке тапсырмаларды жазбаша орындау, кейстер мен алгоритмдер дайындау, оқытушының нұсқауымен шағын топтарда жұмыс істеу.

5 Клиникалық база

Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің медициналық апаттар бойынша Аймақтық Орталықтары

6.1 Негізгі әдебиеттер:

1. Закон Республики Казахстан “О чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера” 05.07.1996 N 19-I
2. Закон Республики Казахстан “О пожарной безопасности” от 22 ноября 1996 г. № 48
3. Закон Республики Казахстан “Об аварийно-спасательных службах и статусе спасателей” от 27 марта 1997 г. N 87-1
4. Закон Республики Казахстан “О гражданской обороне” от 7 мая 1997 г. N 100
5. Закон Республики Казахстан “О радиационной безопасности населения” от 23.04.1998 N 219-I
6. Закон Республики Казахстан “О государственном материальном резерве” от 27 ноября 2000 года №106-II
7. Закон Республики Казахстан “О промышленной безопасности на опасных производственных объектах” т 3 апреля 2002 года N 314
8. Закон Республики Казахстан “О чрезвычайном положении” от 8 февраля 2003 года №387-II
9. Постановление Правительства РК «О Концепции предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера и совершенствования государственной системы управления в этой области» от 23 ноября 2005 года № 1154
10. Закон Республики Казахстан «О борьбе с терроризмом» от 13 июля 1999 года №416-I
11. О государственной системе предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций в Республике Казахстан: информационно – справочное пособие/ С.К. Абдрахманов// Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.- 276 стр.
12. Сборник нормативных правовых актов о чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера. Законы Республики Казахстан / Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.-169с.
13. Сборник нормативных правовых актов о чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера. Постановления Правительства Республики Казахстан, I-II часть / Информационно-метод. сб. материалов ЧС и ГО. – 2006.-332 с.
14. Инструкция по организации и ведению гражданской обороны Республики Казахстан. – МЧС РК. – 2008. – 180с.

5.2 Қосымша әдебиеттер:

1. В.В. Денисов, И.А. Денисова, В.В. Гутенев, О.И. Монтивина. Безопасность жизнедеятельности. Защита населения и территорий при чрезвычайных ситуациях. Учебное пособие. — Ростов-на-Дону, “Март”, 2003.
2. А. Ильин. Школа выживания при авариях и стихийных бедствиях. — М.: ЭКС-МО, 2003.
3. В.Ф. Козлов. Справочник по радиационной безопасности.— М.:”Энергоиздат”, 1991.
4. В.А. Саечников, В.М. Зеленкевич. Основы радиационной безопасности. Учебное пособие для вузов. — Мн.: БГУ, 2002.

- 1 Пояснительная записка.
- 2 Распределение часов дисциплины.
- 3 Примерный тематический план и содержание дисциплин переподготовки
- 3.1 Примерный тематический план лекций
- 3.2 Примерный тематический план и содержание практических занятий
- 3.3 Примерный план самостоятельной работы слушателя (СРС)
- 4 Методы обучения и преподавания
- 5 Клиническая база.
- 6 Список рекомендуемой литературы.
- 7 Авторы.

Настоящая типовая программа не может быть тиражирована и распространена без разрешения Министерства здравоохранения Республики.

ПРЕДИСЛОВИЕ

1 РАЗРАБОТАНА И ВНЕСЕНА Республиканским центром инновационных технологий медицинского образования и науки, г. Астана

2 ВВЕДЕНА ВПЕРВЫЕ

3 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА разработана в соответствии с государственным стандартом дополнительного образования 2009 г. по специальностям «Сестринское дело», «Лечебное дело», «Акушерское дело», «Лабораторная диагностика», «Гигиена и эпидемиология», «Фармация»

4 ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА утверждена приказом Министра здравоохранения РК №734 от 26 октября 2011 г.

7 Автор

Граф М.А. – эксперт отдела науки Проекта «Передача технологий и проведение институциональной реформы в секторе здравоохранения Республики Казахстан» по компоненту С 2 «Реформа медицинского образования»

ТИПОВАЯ УЧЕБНАЯ ПРОГРАММА

Дополнительное образование

**ГРАЖДАНСКАЯ ОБОРОНА И ОРГАНИЗАЦИЯ
МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ ПРИ
ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯХ**

для специальностей:

**СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО
ЛЕЧЕБНОЕ ДЕЛО
АКУШЕРСКОЕ ДЕЛО
ЛАБОРАТОРНАЯ ДИАГНОСТИКА
ГИГИЕНА И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ
ФАРМАЦИЯ**